

Toerist in eigen stad

VAN LOKAAL ERFGOEDBELEID NAAR ERKENNING DOOR UNESCO
HET VOORBEELD VAN RONSE

Contactdag ICOMOS Vlaanderen-Brussel en ICOMOS Nederland

Toerisme: wat is dat eigenlijk?

OED: "The theory and practice of *touring*; *travelling for pleasure*. (Orig. usually *depreciatory*.) Also, the business of attracting tourists and providing for their accommodation and *entertainment*; the business of operating tours."

- 1811

Van Dale: "toerisme: het *reizen* voor zijn *genoegen*, als *ontspanning*, m.n. met het doel verschillende bezienswaardige of *bekende* plaatsen te bezoeken."

John Locke: toen toerisme nog niet bestond

“Wat is het meest geschikte tijdstip om een jonge gentleman naar het buitenland te sturen? Twee leeftijden lenen zich daartoe het best. Als hij nog heel jong is kan hij erheen onder begeleiding van een zorgvuldig daartoe uitgekozen gouverneur. Het kan ook als hij al wat ouder is en dat soort leiding net meer hoeft omdat hij zijn leven zelf in handen kan nemen, als hij zelf kan uitmaken wat in vreemde streken zijn aandacht verdient *omdat het hem later thuis van nut kan zijn*, en als hij voldoende vertrouwd is met de wetten en gebruiken en met de natuurlijke en morele voor- en nadelen van zijn eigen land *zodat hij daarover van gedachten kan wisselen met mensen in het buitenland die hem met hun kennis en achtergrond kunnen verrijken.*”

Some thoughts concerning education, 1693

Toerisme vandaag

Op de homepagina van Toerisme Vlaanderen: “*Marketing acties 2018: Toerisme Vlaanderen biedt diverse marketing acties aan om jouw toeristisch product, aanbod of dienst heel gericht aan potentiële kopers en bezoekers voor te stellen.*”

Missie Toerisme Vlaanderen: “Tegen 2020 willen we samen met de toeristische actoren het toerisme in en naar Vlaanderen-Brussel op een duurzame manier ontwikkelen tot *een economische groeimotor*. Op die manier willen we meer *rendement, tewerkstelling en welzijn* realiseren.”

Erfgoed: een recent verschijnsel

OED: Draft additions 1993

a. attributive. Characterized by or pertaining to the preservation or *exploitation* of local and national features of historical, cultural, or scenic interest, *esp. as tourist attractions*.

- 1970 Nature 14 Nov. 691/2 The idea of the 'heritage highway', a route which links places in the life of national figures..seems to me to be a sort of motorized nature trail.

Draft additions January 2005

heritage tourism n. orig. N. Amer. tourism to places of historical or cultural interest.

- 1983 Washington Post 17 Apr. e7/1 They were initiated last year by Richmond-on-the-James, 'a nonprofit civic organization devoted to heritage tourism'.

Monument

OED

2.a. A statue, building, or other structure erected to commemorate a famous or notable person or event.

- c1400 Brut (Rawl. B. 171) 61 þe kyng..þouȝt to make, in minde of ham, a monument of stone þat myȝt endure to þe worldes ende.

2.d. A structure, edifice, or (in later use also) site of historical interest or importance. Sometimes merging with sense 2a. See also ancient monument n.

- 1768 Woman of Honor ii. 83 Paintings, statues, monuments..that so vulgarly satisfy the silly superficial gape of travelling sight-mongers.

4.a. Something that by its survival commemorates and distinguishes a person, action, period, event, etc.; something that serves as a memorial.

- 1599 Spenser View State Ireland 32 in J. Ware Two Hist. Ireland (1633) Is there any token, denomination or monument of the Gaules yet remaining in Ireland?

Conceptuele waas en heel wat tegenstellingen

Gevolg: irrealistische verwachtingen

Op vlak van toerisme:

- Het willen aantrekken van meer toerisme is vaak een algemene wens i.p.v. een doordachte strategie: Men houdt zijn/haar wensen voor werkelijkheid.
- Men denkt vaak in termen van één product.
- Het erfgoedtoerisme wordt vaak op zichzelf behandeld, zonder dat men verbindingen zoekt of ziet met andere potentiële troeven.

Gevolg: irrealistische verwachtingen

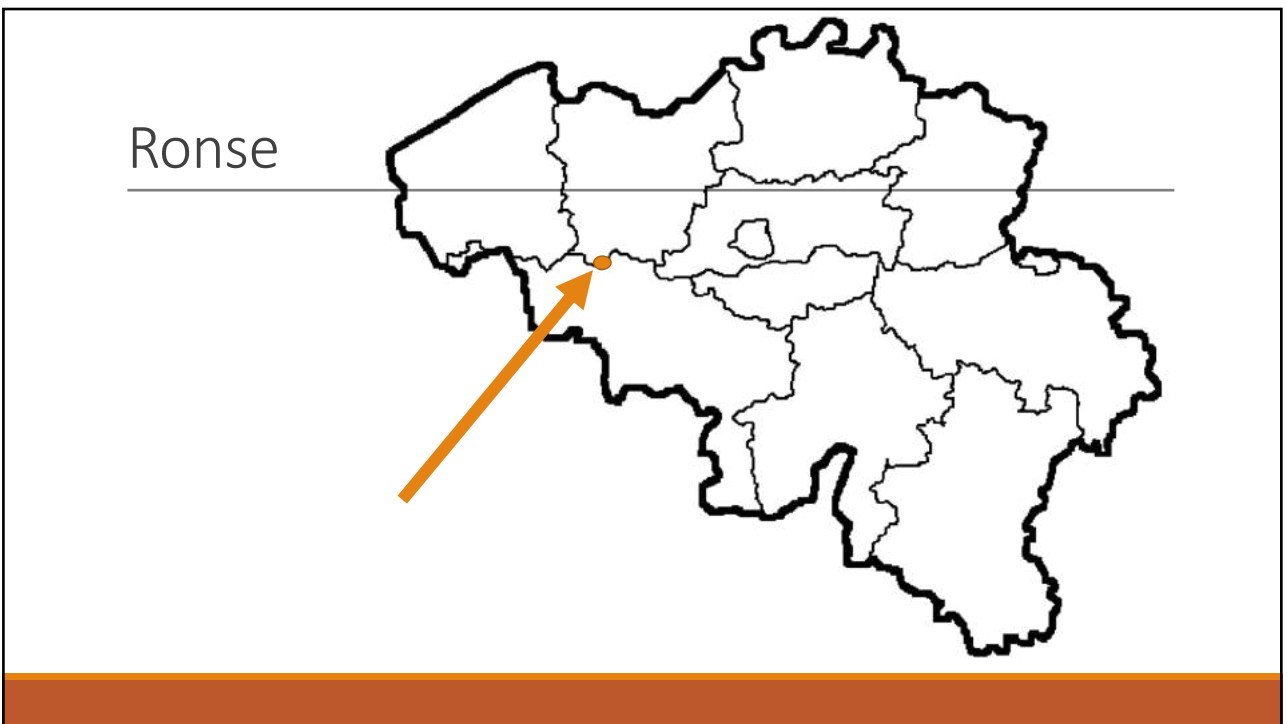
Op vlak van erfgoed:

- Men heeft vaak alleen oog voor één element.
- Men ziet geen relatie met andere erfgoedelementen, zowel materieel als immaterieel.
- Men verwacht specialisme met een goed verhaal.
- Men verliest zich in details.

Gevolg: irrealistische verwachtingen

Op vlak van (erfgoed-)interpretatie:

- Men heeft irrealistische verwachtingen m.b.t. technologische applicaties.
- Men denkt in termen van 'good practices' maar men weet niet wat dit betekent voor de eigen site.
- Men verwacht feitelijke kennis met een goed verhaal.
- Men verwacht erfgoedinterpretatie met 'vulgarisering'.

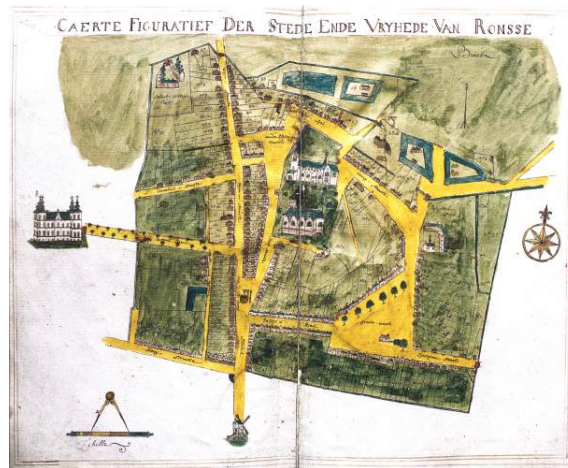

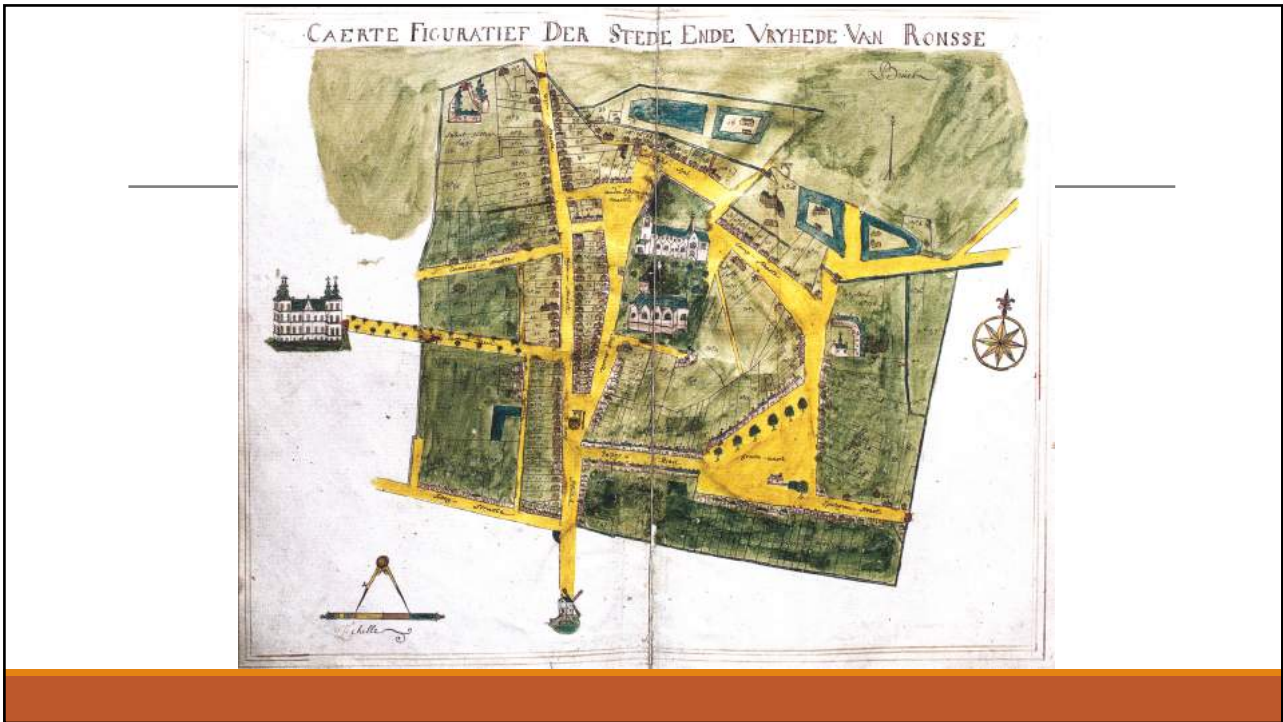

De ontdekking van de Vrijheid

De Kleine Markt

De Kleine Markt was de draaaischijf van de economie in De Vrijheid. Pelgrims konden er overnachten in de talrijke herbergen. Ook de vrieschaar - de plaats waar recht werd gesproken - was hier gevestigd.

Het kapittel

De Vrijheid werd bestuurd door kanunniken die in het kapittel zetelden. De eglise was in De Vrijheid heer en meester. De foto toont de plaats van het vroegere kapittelklooster.

'Justitie van het Vrye'

Het kapittel had een eigen rechtsmacht. De terdoodveroordeelden werden opgeknoopt aan de galg. Die stond aan de rand van De Vrijheid op dezelfde plaats van deze beuk in het Brualpark.

Drie kerken

Centraal in De Vrijheid bevonden zich drie kerken: de Sint-Pieterskerk, de Sint-Hermeskirk en de Sint-Martenskerk.

De crypte

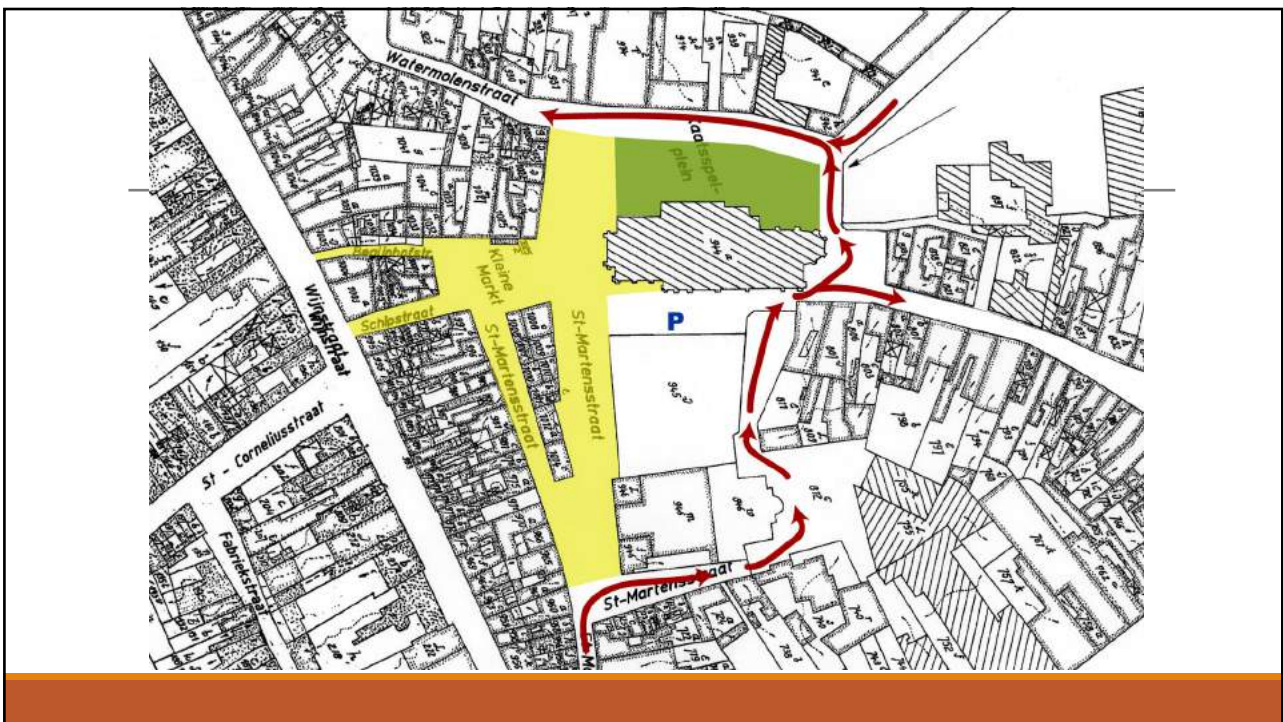
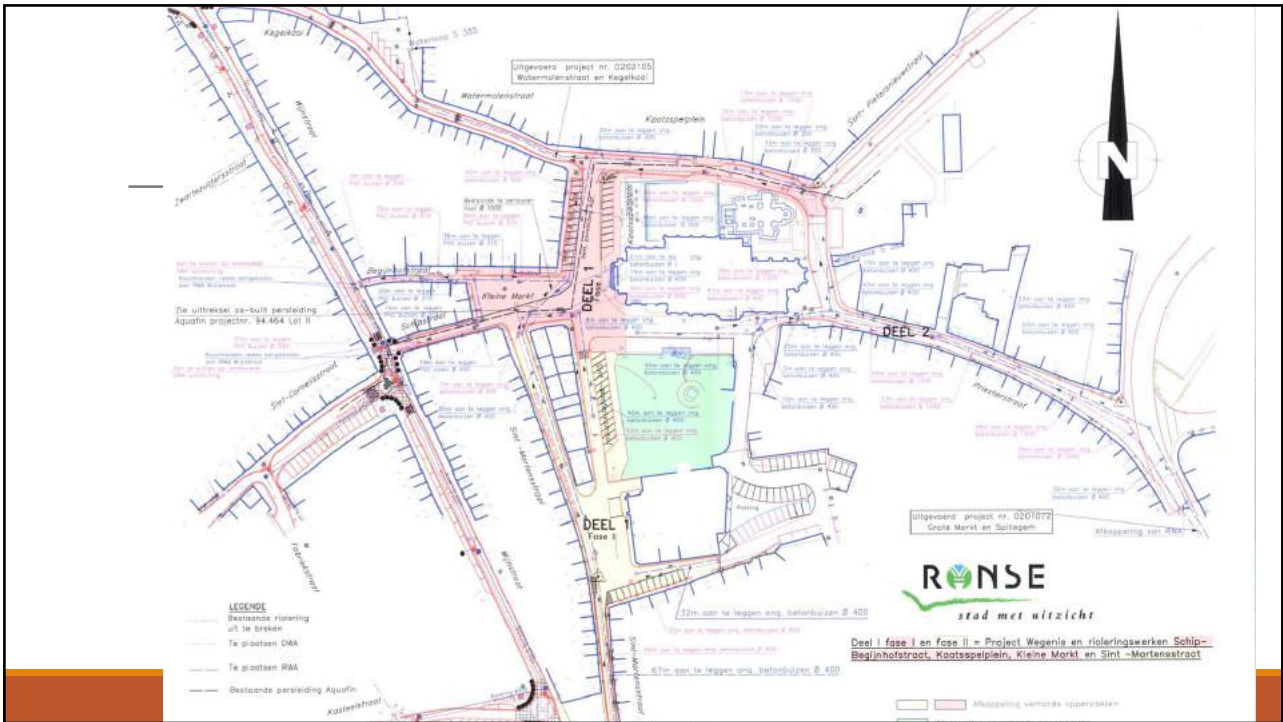

In 1089 werd de crypte voltooid om er de relieken van Sint-Hermes in orde te brengen. Ronse werd een belangrijk bedevaartsoord. De cultus van Sint-Hermes, die onder andere bestond uit een bedriltueel, bezorgde het kapittel prestige, macht en inkomsten.

FIGURATIEVE CAERTE VAN DE VRIJHEIT BINNEN RONSE

Plan van de gemeenschap van Ronse met een kaart van de Vrijheid van Ronse. Uitgegeven door de Provincie Oost-Vlaanderen, 1988.

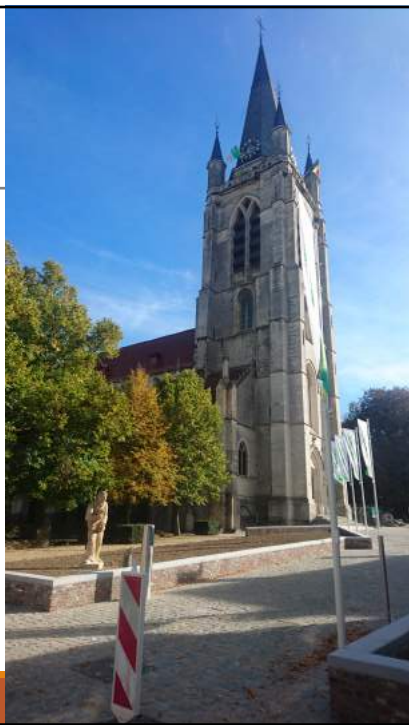

De Vrijheid

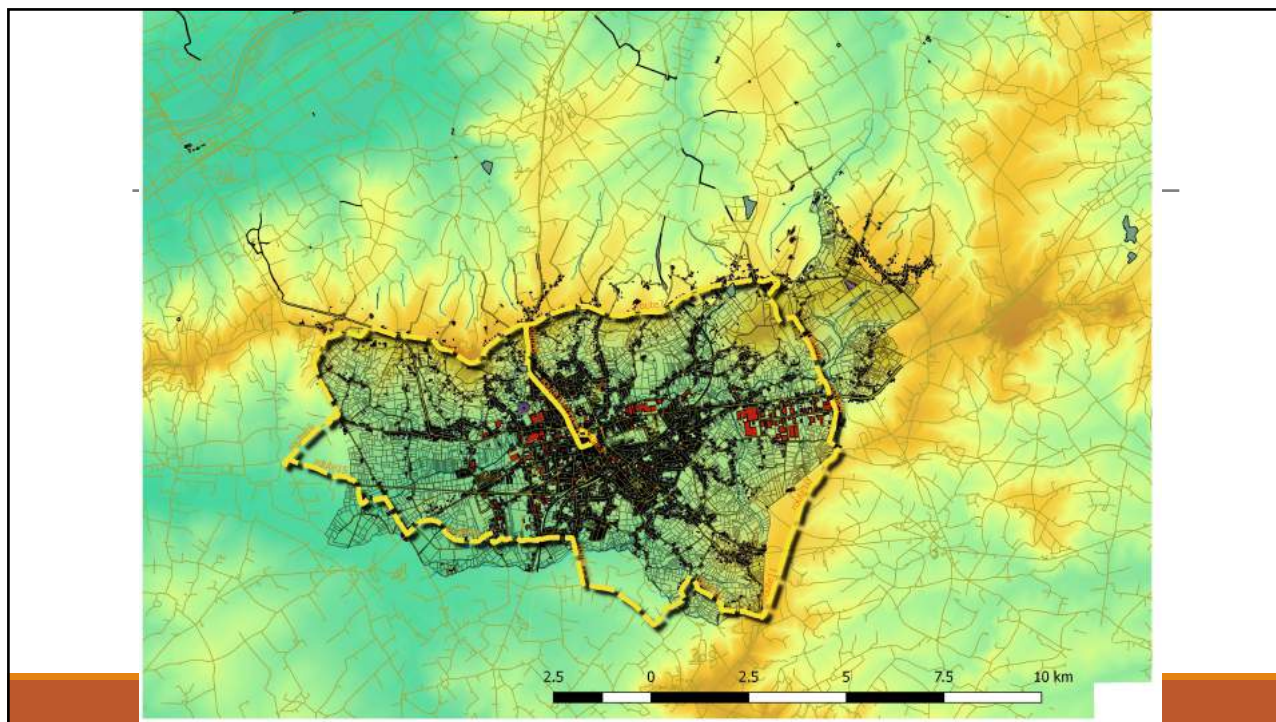

De Fiertel voor UNESCO

Fiertel als lakmoestest immaterieel erfgoedbeleid

- Grote subjectiviteit
- Geen continuïteit in tijd en ruimte
- Geen objectieve parameters
- Geen afbakening van erfgoed: verlies aan identificatie
- "Borgen" staat los van het erfgoed dat men wil doorgeven
- "Benoemen" van erfgoed vervormt het erfgoed: een nieuwe vorm van bedreiging i.p.v. bescherming
- Van 'Traditionele cultuur' en 'volkskunde' naar 'immaterieel erfgoed': ook UNESCO worstelt met begrippen

Naar een eigen karakterisering van erfgoed

Verbonden met een gemeenschap, volk of cultuur

- Erfgoed identificeert ↔ identiteit

Verbonden met de tijd

- In de tijd
- Doorheen de tijd

Verbonden met de ruimte

- Geen immaterieel erfgoed zonder materieel erfgoed: het belang van het landschap

Uitwerking van een methodologie

- Zoveel mogelijk aansluiten bij begrippenkader UNESCO
- Het landschap in relatie tot de ervaring: Landschapsconventie 2000
- Het landschap gekoppeld aan een waardebeoordeling: objectivering van de Feiertel in relatie tot het landschap
- Het element tijd in relatie tot veranderingen in het landschap en de Feiertel: drie scharniermomenten
- Semantiek van de Feiertelroute
 - Acties
 - Routes
 - Wegen
 - Erfgoedelementen
 - Verhalen
 - Beleving/ruimtelijkheid
 - Tijd

Verdere stappen

- Werkgroep Fiertel UNESCO
- Vertaling naar de bevolking van Ronse
- Interviews en getuigenissen: de Fiertel als levend erfgoed
- Het opstellen van een dossier voor UNESCO
- Walking With Saints: second edition

Conclusie: Erfgoed en toerisme: een huwelijk met best een lange verloving vooraf

- het is een verhaal van verschillende beleidsinsteken:
 - Erfgoedzorg
 - Historisch onderzoek
 - Ruimtelijke planning
 - Mobiliteit
 - Toerisme
- het vinden van het juiste verhaal
 - Door het leggen van verbanden: historisch, ruimtelijk, inhoudelijk
 - Door het vertalen naar verschillende beleidsdomeinen
- Neem de tijd
- Vooral: doe het voor jezelf!

Dank u

Willem Derde
Het Erfgoedbureau vzw
Willem.derde@gmail.com